

## AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken  
Jaargang 2 augustus/september 1993 Nummer 3

### **Problemen bij het verrichten van genealogisch onderzoek van 1912 tot heden**

resumé van de voordracht op 22 april 1993  
gehouden door de heer K. Suijk jr.

Bij het verrichten van genealogisch onderzoek van 1912 tot heden kunnen we te maken krijgen met problemen bij gemeenten en bij familieleden. De problemen bij gemeenten worden vóór de pauze behandeld, die bij familieleden na de pauze.

Gegevens van 1811 tot 1912 zijn openbaar. Deze gegevens zijn bij de gemeenten kosteloos te raadplegen. Dit geldt niet voor de gegevens vanaf 1912 tot heden. Dit betekent dat voor deze periode slechts in beperkte mate gegevens bij de gemeenten te verkrijgen zijn (burgerlijke stand en bevolkingsregister) en dat hiervoor legeskosten voldaan moeten worden. De legeskosten kunnen per gemeente verschillen. Hiervoor zijn geen landelijk geldende bedragen vastgesteld.

De gegevens van de volkstelling van 1947 kunnen geraadpleegd worden. Een repertorium van familienamen geeft aan in welke plaatsen bepaalde familienamen voorkomen. In sommige gevallen zijn er ook plaatselijke adresboeken.

De archiefwet bepaalt dat gegevens van 50 jaar of ouder openbaar moeten zijn. De gemeenten houden zich hier niet altijd aan. Thans wordt gewerkt aan een nieuwe archiefwet. In geval van problemen inzake de (mate van) openbaarheid van archieven kan eventueel de provinciale archiefinspecteur Ingeschakeld worden.

De heer Suijk adviseert bij het schrijven van een verzoek om gegevens aan een gemeente. In de brief aan te geven dat het gaat om genealogisch (stamboom)onderzoek en dat de gevraagde gegevens uitsluitend voor dit doel bestemd zijn. Bovendien is het verstandig te vermelden dat de eventuele legeskosten gaarne betaald zullen worden. De heer Suijk heeft zowel wat betreft de kosten als de verkregen informatie zeer wisselende ervaringen met diverse gemeenten.

De persoonskaarten zijn geheim, maar kopieën ervan kunnen via het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag verkregen worden, waarbij echter wel bepaalde Informatiedelen (onder andere de adressen van betrokkene) afgedekt zijn.

Het verkrijgen van gegevens van (naaste of verre) familieleden is iets waarvoor dikwijls veel doorzettingsvermogen nodig is. De genealoog is zelf enthousiast bezig met zijn stamboomonderzoek, maar treft dikwijls familieleden aan die hiervoor geen enkele interesse kunnen opbrengen. Verzoeken om informatie kunnen op verschillende manieren gedaan worden: telefonisch, schriftelijk en door middel van een (wel of niet tevoren aangekondigd) bezoek. Bij het plegen van een telefoontje moet men bijzonder taktvol zijn. Men moet de ander warm en nieuwsgierig maken, maar, wanneer het de bedoeling is de gegevens te gebruiken voor een publikatie, ook weer niet te veel vertellen. Men moet de ander nieuwsgierig maken voor de uit te brengen publikatie. Met onbekende familieleden moet eerst een vertrouwensband gesmeed worden alvorens zij bereid zullen zijn de gevraagde informatie te verstrekken.

De heer Suijk adviseert genealogisch onderzoek van de recente periode te beginnen met het verzamelen van foto's. Het komt nogal eens voor dat een interessante kollektie foto's gevonden wordt, maar dat niemand meer weet wie op deze foto's staan. Het is altijd verstandig genealogisch onderzoek te beginnen bij de oudste in leven zijnde familieleden. Familieadvertenties en bidprentjes zijn voorts belangrijke bronnen voor een stamboomonderzoeker. Bij het leggen van contacten is vooral veel diplomatie nodig wanneer sprake is van enigszins verstoorde familierelaties. Het benaderen van gescheiden mensen is ook moeilijk. Het geloof kan ook nog wel eens een complicerende factor zijn.

Welke ervaringen men ook heeft, men moet zich niet laten ontmoedigen. En mensen die voortreffelijk meewerken aan een genealogisch onderzoek moeten flink in de watten gelegd worden. De diensten van deze mensen kunnen nog vaker van pas komen. Reacties van dergelijke mensen "verhogen de genealogische koorts".

Bij het verkrijgen van informatie van familieleden moet men wel letten op de betrouwbaarheid van deze gegevens.

Wanneer men een boek wil publiceren is het verstandig tevoren de doelgroep gelegenheid te geven tot voorintekening.

Na het aanhoren van alle problemen die men bij genealogisch onderzoek van 1912 tot heden kan tegenkomen zou men een treurige indruk hiervan kunnen overhouden. Alle lust om hieraan te beginnen zou

vergaan kunnen zijn. De spreker geeft echter aan dat de positieve en negatieve ervaringen tegen elkaar afgewogen moeten worden en dat men natuurlijk met het meeste plezier terugkijkt op de positieve ervaringen. Deze ervaringen zijn ook de motor om door te gaan. En met deze geruststellende gedachte gingen de talrijke aanwezigen voldaan naar huis. Vele door de heer Suijk genoemde ervaringen vormden voor de aanwezigen een bevestiging van de eigen ervaringen. Met de door spreker gedane aanbevelingen kan men de verdere weg vervolgen.

## BOEKENTIPS

Op het gebied van heraldiek heeft De Slegte (Oudegracht, Utrecht):

\* Carl-Alexander von Volborth: *The Art of Heraldry* (f 39,50).

Naast de gebruikelijke informatie over gewoonten en regels van de heraldiek wordt ingegaan op de relatie van heraldiek met de kunst in de loop der eeuwen. Veel goede Illustraties.

\* T. van der Laars: *Wapens, vlaggen en zegels van Nederland* (Nederland, provincies, Koninklijk Huis, enz.) Reprint uit 1913 (f 14.30).

Verder bij De Slegte:

\* J. Fuchs: *Opvangen en Opvoeden, Lutherse wezenzorg in Amsterdam 1678-1978* ( f 8,95), o.a. met lijst van regenten over de gehele periode.

\* Myriam Greilsammer: *Een pand voor het paradijs (! 12,50). Leven en zelfbeeld van Lowijs Porquin, Piemonteese zakenman in de zestiende eeuwse Nederlanden.*

Bij Steven Sterk, Servetstraat 3, Utrecht:

\* Prof. dr. W. Jappe Alberst: *Het Rijnverkeer bij Lobith anno 1306* (f 6,90), met lijsten van kooplieden en goederen die in dat jaar de tol passeerden.

\* D. Otten: *Geschiedenis van de familienamen in Heerde* (f 12,90). *Ontstaan, invoering en gebruik van familienamen op het platteland In de periode 1330-1830.*

J.F. van Gemund

## Heraldiek

voordracht op 24 mei 1993

gehouden door de heer A.W. Holla

Heraldiek staat dezer dagen in het middelpunt van de belangstelling. De NGV staat op het punt een functionele afdeling Heraldiek in het leven te roepen en daardoor verantwoorde toepassing van de heraldiek binnen de beoefening van genealogie nog meer te ondersteunen. De NGV heeft zich ook geschaard In de rij van instanties die waarschuwen voor de praktijken van sommige commerciële heraldische ateliers. De afdeling haakte dus goed in op de actualiteit met de keuze van het onderwerp van deze bijeenkomst. De heer A.H. Holla is van beroep kunstschilder en heraldicus. Hij is lid van het Heraldisch Gezelschap Kraanvogel. Dit gezelschap is In 1991 opgericht om een deskundig en kritisch genootschap tegenover de wildgroei aan heraldische beunhazen te stellen. De kraanvogel staat bekend als een zeer waakzame vogel. Het gezelschap bestaat uit een groep heraldische kunstenaars die regelmatig bijeenkomen. Alleen zij die op een verantwoorde wijze omgaan met de normen van de heraldiek en zijn toepassingen en tevens werk afleveren dat van hoge kwaliteit is, worden tot het gezelschap toegelaten.

Zijn voordracht aan de hand van een groot aantal prachtige dia's was een mini-cursus heraldiek. In vogelvlucht kwamen veel zaken aan de orde, zoals de oorsprong van de heraldiek, definitie van een wapen, heraldische kleurenregels, stijl en vorm van een wapen, gebruik van wapens op zegels, e.d. Met veel voorbeelden maakte spreker duidelijk hoe soms genealogische conclusies kunnen worden getrokken uit de samenstelling van een wapen en uit de compositie van bijvoorbeeld afbeeldingen van wapens op rouwborden. Men dient zich echter terdege te realiseren, dat gewoonten op dit gebied van streek tot streek kunnen verschillen en dat lang niet altijd de regels van de heraldiek consequent werden toegepast. Desondanks kan heraldiek een waardevolle ondersteuning van de genealogie zijn.

In de loop van zijn presentatie ging de heer Holla ook uitvoerig in op juridische aspecten: vererving van het familiewapen, het aannemen van een nieuw wapen, wapenregistratie en wettelijke bescherming van een wapen.

De heer Holla betoogde dat het voor ieder van ons zinvol kan zijn na te gaan of er binnen de familie wellicht een verre voorouder is geweest die al een wapen gevoerd heeft. Nederland kent ongeveer 80.000 verschillende familienamen, terwijl er naar schatting ongeveer 40.000 verschillende familiewapens zijn. Voorwaarde is wel een gedegen historisch onderzoek, waarbij de genealogie een dominante rol speelt en

aldus een ondersteuning van de heraldiek is. Hier klonk duidelijk een waarschuwing tegen beunhazerij door. Ook bij het aannemen van een nieuw wapen dient men verantwoord te werk te gaan. Aan de hand van voorbeelden op dia werd duidelijk gemaakt hoe dat zou kunnen. Daarbij waren zowel afbeeldingen van eigen werk van de kunstenaar als van andere hedendaagse heraldici. Deze eigentijdse voorbeelden waren in combinatie met de afbeeldingen uit de late middeleeuwen een goede onderbouwing van de stelling, dat de heraldiek nog zeer levend is.

Deze goed verzorgde lezing was zeker een aanmoediging om onze kennis van de heraldiek verder te verdiepen en de materie te integreren in onze liefhebberij, de genealogie.

Voor belangstellenden was er een "Wegwijzer voor genealogen" te koop. Deze bescheiden brochure kan worden nabesteld door f 6,- over te maken op gironummer 2251023 ten name van Holla Heraldiek te Cuijk onder vermelding van "De weg".

## **ONS FAMILIEARCHIEF**

Ordering en verzorging van persoonlijke archieven,  
familiearchieven en genealogische collecties

Resumé van de voordracht op 16 juni 1993  
door de heer R.A.J. Dix

Met het oog op de aanstaande oprichting van de functionele afdeling Familieorganisaties was ook het onderwerp van deze lezing actueel.

De heer R.A.J. Dix is lid van het bestuur van de Stichting Federatie Nederlandse Familieorganisaties (FNF) en auteur van de FNF-publikatie nr. 2 met dezelfde titel en ondertitel als zijn lezing.

"Een goed geordend archief biedt vele voordelen. Het is makkelijker en plezieriger bij presentaties. Men kan snel en overzichtelijk nieuwe gegevens opbergen of gegevens terugvinden. Erfgenamen zijn minder snel geneigd om de vrucht van jarenlang onderzoek naar de vuilnishoop te verwijzen, overdracht aan anderen of een archiefinstelling is plezierig te regelen.~

Redenen genoeg om eens extra aandacht aan ordening te besteden.

Allereerst legde de heer Dix een noodzakelijke theoretische basis voor het kunnen volgen van zijn betoog over ordening en verzorging van onze archieven. Hij deed dit aan de hand van definities van de begrippen persoonlijk archief, familiearchief, familienaamarchief en archiefbescheiden. Daarbij gaf hij aan hoe bij het formuleren van de door hem gehanteerde definities en het ontwikkelen van het ordeningssysteem gebruik werd gemaakt van de inzichten uit het archief-, bibliotheek- en museumwezen en de automatisering.

De hoofdindeling van het archief geschiedt aan de hand van de soorten bronnen: mondelinge, schriftelijke, gedrukte, audiovisuele, objecten en overige. Spreker ging uitvoerig in op specifieke ordenings- en keuzeproblemen bij elk van deze soorten. Aan de hand van deze bespreking ontvouwde hij het voor de indeling van het archief toegepaste coderingssysteem. Door samenvoeging van voorbeelden ontstond tenslotte een model voor een indeling van een persoonlijk archief en een familiearchief.

In de vragenronde ontwikkelde zich een gedachtewisseling over de wenselijkheid van een computerprogramma, waarin het gepresenteerde model zo ver mogelijk gestandaardiseerd zou worden toegepast. Wellicht een onderwerp van samenwerking tussen de aanstaande functionele afdelingen Familieorganisaties en Computergenealogie?

De heer J.N. Schuit, lid van het bestuur van de FNF, had een aantal exemplaren van eerdergenoemde FNF-publikatie nr. 2 meegebracht. De belangstelling daarvoor was echter zo groot, dat de voorraad snel op was. De heer Dix stelde een korte samenvatting van zijn lezing ter beschikking. Door de zorg van de heer J.A. Uitenbogaart zal deze worden vermenigvuldigd en worden nagezonden aan hen die daarvoor belangstelling toonden. Tenslotte zal de heer Schuit de FNF-publikatie nr. 2 laten herdrukken; bij onze volgende bijeenkomst kan dan alsnog een exemplaar worden aangeschaft.

## **ONS VERENIGINGSCENTRUM IN NAARDEN**

De bibliotheekboeken

Zoals in het vorige nummer van dit blad aangekondigd, willen wij u rondleiden langs de verschillende diensten van ons Centrum in Naarden. U maakte al kennis met de Dienst Bibliotheek-periodieken. Ditmaal stellen wij u in de gelegenheid (nader) kennis te maken met de Dienst Bibliotheek-boeken. Schrijver dezes mag zich een vrij regelmatige bezoeker van het verenigingscentrum noemen en bij elk bezoek maakt hij wel gebruik van deze afdeling. Het verbaasde hem dan ook dat hij uit het gesprek dat hij met het Hoofd van deze dienst Mevrouw W.H. van der Horst-Harkema mocht hebben nog zoveel kon leren. Kennelijk is het nuttig om je eens nader te verdiepen in wat er in deze bibliotheek allemaal te vinden is. Hopelijk kan dit artikel uw

nieuwsgierigheid opwekken.

Zo op het eerste gezicht is het niet eenvoudig om de weg te vinden tussen die meer dan 125 meter boeken die we hier aantreffen. We vinden er meer dan 9000 titels en dat aantal wordt steeds groter. In het afgelopen jaar vermeerde het bijvoorbeeld met ongeveer 600 titels.

Een heel eenvoudige manier om te vinden wat u zoekt is natuurlijk het te vragen aan een van de dames of heren die een gedeelte van hun vrije tijd met veel enthousiasme aan deze afdeling besteden en u maar al te graag zullen helpen.

Maar dat is niet altijd de beste oplossing. Het kan u uitstekend helpen als u al min of meer weet wat u zoekt, maar u zit dan wel met het probleem dat er zoveel is dat u kunt gebruiken maar waarvan u niet weet dat het aanwezig is. Maak daarom eens gebruik van de uitstekend georganiseerde cartotheek.

Deze bestaat uit twee delen, n.l. een deel (de z.g. rode bakken) waarin de kaarten gerangschikt zijn op rubriek en een (groter) deel dat we het beste kunnen omschrijven als een trefwoordencatalogus. Een nadere toelichting is hier op zijn plaats.

Wat betreft de rubrieken: deze vindt u allemaal genoemd in het "Centraal Naamregister", een uitgave van onze vereniging die eigenlijk in het bezit zou moeten zijn van een ieder die ons Centrum min of meer regelmatig bezoekt.

Het zijn er op het ogenblik 324 rubrieken, dus teveel om hier op te noemen. Een willekeurige greep: genealogieën, kwartierstaten, geschiedenis, militaire zaken, notariaat, familiewapens, beroepen enz., enz. Voor wat betreft de trefwoorden kan het beste worden volstaan met een voorbeeld.

Er bestaat een boekje geschreven door J. Desreumaux getiteld "Leidens weg op" dat handelt over nieuw ingeschreven poorters te Leiden vanuit de Zuidelijke Nederlanden in de periode 1576-1603.

U vindt dit boekje vermeld onder de trefwoorden: Desreumaux, België, Leiden, Poorters en Zuidelijke Nederlanden.

In de rubrieken-catalogus staat het boekje onder de rubriek Emigratie en Immigratie.

De meeste bezoekers van de bibliotheek komen voor een bepaald werk waarin zij hopen te vinden wat zij zoeken. Dat is dan dikwijls een publikatie waarover zij in Gens Nostra hebben gelezen of waarnaar verwezen wordt in het Centraal naamregister. Voor wat dat laatste betreft zij er hier op gewezen dat slechts een zeer klein gedeelte (naar schatting ongeveer 5%) van de aanwezige titels is geficheerd, dus opgenomen in dat Centraal

naamregister. Mede daarom loont het de moeite om zelf eens op onderzoek uit te gaan om na te gaan wat er also van uw gading zou kunnen zijn.

Boeken als de in een vorige aflevering van dit blad al aangehaalde Van der Aa, het Repertorium DTB, de kadastrale atlanten van enkele provincies, de historische atlanten, de archiefinventarissen: zij bevatten alle een schat aan gegevens die u verder kunnen helpen met uw hobby. De talloze geschiedenisonderwerpen kunnen voor een interessante verdere aankleding van uw genealogie zorgen. Natuurlijk is ook het bekende Repertorium van Beresteyn aanwezig. De vele genealogieën en kwartierstaten kunnen u bij één bezoek al een heel eind verder met uw onderzoek brengen. De DTB's die van vele plaatsen aanwezig zijn kunnen u een verre reis besparen.

Hoe komt de bibliotheek aan al deze werken? Men beschikt over een bepaald budget om interessante werken aan te kopen. Maar dat budget is natuurlijk te klein om alle wensen te vervullen. In ieder geval worden in principe geen genealogieën aangekocht; kwartierstaten en DTB's alleen bij hoge uitzondering. Wat er op dit gebied aanwezig is werd vrijwel altijd door schenking verkregen. Meestal zal een opsteller van een genealogie zijn werk ongevraagd aanbieden, soms in de hoop op een bespreking ervan in Gens Nostra. Komt het Hoofd van Dienst te weten dat iemand iets interessants heeft doen verschijnen dat niet aan de vereniging wordt aangeboden dan krijgt hij of zij een vriendelijk briefje met een verzoek een exemplaar beschikbaar te stellen.

Uiteraard zullen er nogal wat boeken verschijnen die van grote waarde kunnen zijn voor de bibliotheek en die men misschien graag zou willen aankopen, doch waarvan men geen weet heeft. In het eerste nummer van dit mededelingenblad werd bijvoorbeeld gewezen op een boek waarin de winters van de laatste eeuwen worden beschreven. Dit nuttige boek zult u tevergeefs zoeken. Als men eerder van het bestaan van dit werk had geweten dan had men zeker overwogen om het aan te kopen.

Wilt u weten hoe u zich nuttig kunt maken voor de Dienst Bibliotheek Boeken?

Natuurlijk kunt u zich altijd opgeven als medewerker. Gemotiveerde medewerkers kan men altijd gebruiken. Maar u kunt zich ook verdienstelijk maken door tips te geven over verschenen publikaties die in uw ogen het aankopen waard zijn.

Ik hoop dat dit artikel u er toe brengt eens een bezoek aan ons Verenigingscentrum te brengen of als u dat toch al regelmatig doet, eens met andere ogen te kijken naar wat de Dienst Bibliotheekboeken u allemaal kan bieden.

J.J. van Dort